

Spreektekst Marith Volp bij begroting VWS 2017

Voorzitter,

In China, de staatssecretaris was er niet zo lang geleden nog, kennen ze het woord oud niet. Wel het woord langerlevende. Langer leven, dat is een verdienste van onze welvaartsstaat. In de afgelopen eeuw zijn we gemiddeld flink ouder geworden. Na ons 65e, toch lang het moment om iemand als oud te betitelen, leven mannen gemiddeld nog 13 jaar en vrouwen nog 17 jaar.

We leven langer. Langer gezond maar soms ook langer ziek. De zekerheid dat we ouder worden brengt ook onzekerheid met zich mee. Hoe word ik oud? Kan ik blijven wonen waar ik nu woon? Kan ik het leven leiden dat ik wil leiden? Krijg ik de hulp die ik straks misschien nodig heb? Is er voor mij nog wel een plaats in de maatschappij? Bij deze, en andere vragen moeten we vandaag stilstaan. Niemand weet wat hem of haar te wachten staat in de toekomst. Maar vast staat dat het vooruitzicht van langer leven maakt dat je er over na moet denken. Wat als... je niet meer thuis kan blijven wonen, wat als... je afhankelijk wordt van de zorg van anderen. Onzekerheden die misschien nooit helemaal kunnen worden weggenomen. Maar de basis voor de PvdA is dat je mag vertrouwen op een overheid die zorgt voor toegankelijke zorg wanneer dat nodig is.

Voor de Partij van de Arbeid geldt dat we blijven werken aan een rechtvaardige samenleving, waarin voor iedereen plek is. Jong en oud, ziek en gezond, met een beperking en zonder beperking.

Voorzitter,

Langer leven en een vooruitzicht daarop vraagt dat we anders gaan kijken. Mijn oma op haar 70e is onvergelijkbaar met mijn moeder van bijna 70.

In mijn spreekkamer zie ik veel vitale zestigers en zeventigers die maar zelden bezig zijn met de vraag wanneer het eventueel minder gaat worden. Zich nog niet voorbereiden op een fase waarin het misschien minder gaat. Toen ik mijn eerste kind kreeg bereidde ik me voor op het ouderschap. Ik las boeken, volgde cursussen, schafte een kinderwagen aan. En eenmaal bevallen was er het consultatiebureau dat naast de controles van mijn kind ook steun bood aan mij als kersverse ouder. Over langer leven denken we weinig na. Hoe komt het dat we niet hetzelfde doen wanneer we ouder worden? Een slimme oudere meid moet ook nog op haar toekomst voorbereid zijn.

De PvdA wil dat we ons beter voorbereiden op ouder worden: we willen mensen uitnodigen om na te denken over hun toekomst na hun pensioen. Hoe wil je oud worden? Hoe wil jij je leven inrichten? Wat heb je nodig? Hoe betaal je deze zorg? Hoe pas je jouw woonomstandigheden aan je behoeften aan als je ouder wordt? Hoe word je zo gezond mogelijk oud? Hoe bewaren en versterken we sociale netwerken om ouderen, langer levenden, heen?

De PvdA wil dat ook de overheid zijn verantwoordelijkheid neemt voor de ouder wordende bevolking, de langer levende bevolking. We willen een visie op langer leven en op een maatschappij die ingericht is op langer levenden met het ministerie van VWS als trekker maar samen met andere ministeries, zoals Sociale Zaken en Wonen. Een overheid die ook vooruit kijkt. Graag een reactie van de staatssecretaris hierop.

Voorzitter,

Ik zie mooie initiatieven als Burenhulp in Haarlem. Maar dat is complementair. Nodig voor cohesie in een buurt, een veilig gevoel en prettig wonen. Maar het is geen vervanging voor de zekerheid dat je kan vertrouwen op goede zorg en ondersteuning als dat nodig is. Dat vertrouwen betekent dat als het thuis niet meer gaat er een goede plek is waar je naar toe kan. Maar vaak wordt dat laat en soms te laat duidelijk. Vaak is er sprake van een acute situatie en blijkt dan pas dat iemand het thuis niet meer redt. Als het echt niet meer gaat moet er snel een plek zijn waar de zorg en ondersteuning op passende wijze geboden kunnen worden. Nog te vaak belanden ouderen nu in het ziekenhuis op de spoedeisende hulp, terwijl dat niet de beste plek voor hen is. Zij kunnen veel beter geholpen worden op een acute opvangplek die is ingericht op het leveren van passende zorg aan ouderen.

Dit is op een aantal plekken in Nederland nu al goed geregeld. Daar wordt, als dat nodig is, passende opvang geboden. En vervolgens wordt er gekeken welke oplossing er voor de langere termijn gevonden kan worden. Ik wil dat deze plekken overal beschikbaar zijn. Zodat ouderen die hulp nodig hebben, snel in geval van nood, passende hulp krijgen.

De praktijk laat zien hoe moeilijk het is om deze spoedbedden te vinden. Eerst moet er nu vaak duidelijkheid zijn over indicaties voordat er een plek gezocht en gevonden wordt. Dit kost veel tijd en geeft heel veel onrust en onvrede. Voor de mensen om wie het gaat, maar ook voor de omgeving en voor zorgverleners. De PvdA wil eerst de zorg en het bed regelen en daarna kijken hoe het precies zit met de financiering. Ik vraag de minister en de staatssecretaris dus om samen met de zorgverzekeraars in kaart te brengen waar nog onvoldoende acute opvangplekken zijn voor ouderen. En daar waar onvoldoende acute eerstelijnsbedden voor ouderen zijn moet het zo spoedig mogelijk geregeld worden. Dat is geen kwestie van geld maar van inzet en organisatie en daar hebben de zorgverzekeraars een inspanningsverplichting. Wanneer kan de Kamer een overzicht krijgen van de "witte vlekken" in de landelijke dekking?

Voorzitter,

Afgelopen weekend heb ik, op uitnodiging van bestuurder Laurent de Vries, bijna 24 uur verbleven op een kleinschalige PG afdeling van een verpleeghuis. Om zelf te ervaren wat het is om echt in een verpleeghuis te verblijven. Ik kan er veel over vertellen maar het belangrijkste is dit. Hoe liefdevol er wordt gewerkt. En hoe hard. Hoe ongelofelijk hard. En hoe naar het is om dan de geconfronteerd te worden met berichtgeving over zaken die fout gaan in de verpleeghuiszorg. Zwarte lijsten, plascontracten.

De PvdA wil dat de goede voorbeelden de norm zijn. En dat in alle verpleeghuizen de kwaliteit van leven wordt bewaakt, niet alleen in particuliere huizen waar mensen die meer te besteden hebben terecht kunnen.

We zien dat het personeel in verpleeghuizen geconfronteerd wordt met bewoners met een steeds zwaardere zorgvraag. Dat vraagt andere zorg, andere benadering en andere kennis over wat werkt.

Er moet meer kennis beschikbaar komen over welke zorg dan het meest effectief is. De PvdA wil samen met de VVD dat er budget vrij gemaakt wordt om die kennis en methoden die op de vloer ontwikkeld en aanwezig zijn, wetenschappelijk te onderbouwen en op die manier te komen tot effectieve zorg die de norm wordt en als zodanig wordt getoetst. Daarbij gaat het ons nadrukkelijk niet om het van bovenaf opleggen van regeltjes. Het gaat er om dat de kennis van verplegenden en verzorgenden die in de praktijk merken dat bepaalde zorg echt werkt, wordt gevalideerd en verspreid, en op de werkvloer terecht komt in ieder verpleeghuis. Die effectieve zorg, zoals gegeven wordt door mensen die op de werkvloer staan, moet de norm worden en daar moet de Inspectie op toetsen.

Noem het academische verpleeghuiszorg, vanwege de wetenschappelijke onderbouwing. Maar het moet academische verpleeghuiszorg zijn die er toe bijdraagt dat wat echt werkt en echt beter is, toegepast wordt in elk verpleeghuis. Er leven op de werkvloer ontzettend goede ideeën over hoe de zorg beter moet en kan. Ook in het Nationaal Programma Ouderenzorg zijn enorm goede ideeën verzameld. Deze ideeën moeten onderbouwd worden en verspreid en de basis voor kwaliteitsleidraad zijn. Op deze manier kunnen we in de sector bestaande kennis delen en best practices over de sector verspreiden en tot normatieve richtlijnen komen. Dan wordt goede zorg echt de norm. Samen met de VVD heb ik hiertoe een amendement ingediend.

Voorzitter,

een ander belangrijk vraagstuk is hoe we werken in de langdurige zorg aantrekkelijker maken? En hoe we zorgen dat studenten in de langdurige zorg een toekomst voor zichzelf zien weggelegd. Het verpleeghuis vinden studenten, met name HBO-ers, geen aantrekkelijke en uitdagende werkplek. Zij gaan liever in ziekenhuizen werken. In de ouderenzorg is een groot tekort aan goed opgeleide mensen. Als we volgens een bezettingsleidraad afspraken maken over hoeveel mensen op een afdeling moeten werken, dan moet de mankracht, en dat is in de praktijk vaak vrouwkracht, om in een verpleeghuis te werken er ook zijn. Hoe trekken we studenten HBO verpleegkunde en MBO'ers naar een verpleeghuis?

De PvdA wil een plan van OCW en VWS die gezamenlijk optrekken om verpleeghuiszorg aantrekkelijk te maken. Daarnaast willen we de mensen die nu in de langdurige zorg werken behouden. Maar bewapend. Met de juiste opleiding. Toegerust met opleiding. Kennis en kunde. Dit vraagt echt om actie. Wat is er nodig? En hoe gaan we dat voor elkaar krijgen? De PvdA wil van de staatssecretaris weten hoe hij de sector aantrekkelijker denkt te kunnen maken voor studenten.

Voorzitter,

De laatste tijd horen we veel berichten over hoge waskosten, het wel of niet verstrekken van dekbedden en andere kosten waarmee cliënten geconfronteerd worden door instellingen. Te vaak houden instellingen zich nog steeds niet aan de regels die hierover vastgelegd zijn. Ondanks ingrijpen van de NZa en de staatssecretaris. In het kader van zeggenschap willen we toe naar langdurige zorg die alle aspecten van verblijf dekt. Dit soort extra kosten rekenen kan een belasting vormen voor mensen. Het is niet de bedoeling dat mensen voor een ander verpleeghuis moeten kiezen omdat zij de waskosten niet kunnen betalen. Waarom kan dit niet anders? Kunnen huizen echt niet uitkomen met de vergoeding die zij krijgen? Kunnen zij dat inzichtelijk maken? Kan de staatssecretaris laten inventariseren wat er aan extra's wordt gerekend en waarom, hoe groot het tekort nu echt is en welke overwegingen instellingen maken wanneer zij dergelijke kosten doorberekenen aan hun cliënten? Dit kan en moet anders. Waarom komt het bij bestuurders maar niet tussen de oren dat zij zich aan de regels dienen te houden die hierover momenteel zijn?

Voorzitter,

een echt verbonden samenleving ontstaat pas wanneer echt een ieder in onze samenleving een plek heeft. De PvdA gelooft dat een maatschappij pas echt werkt als mensen zich niet weggezet voelen. Hoe kunnen we er als samenleving voor zorgen dat ouderen, langer levende of mensen met een beperking zich niet duur, nutteloos en als last voor de samenleving voelen? Hoe komen we naar een samenleving waar over langer leven of leven met een beperking met respect gesproken wordt?

Alle mensen mogen deel uit maken van onze samenleving. Samen naar school, samen werken, samen wonen. Meer begrip voor een ieder die anders is. Want wat is anders? Anders is ook een deel van gewoon. De ratificatie van het VN Verdrag voor de rechten van personen met een beperking is voor de PvdA een ontzettend belangrijke stap geweest. Voor mijn fractie is het van wezenlijk belang dat de norm voor algemene toegankelijkheid geen loze norm is maar ook zodanig wordt ingevuld dat die algemene toegankelijkheid werkelijkheid wordt voor al die mensen die zich nu nog te vaak buiten gesloten voelen. We zullen ons hiervoor blijven inzetten.

We sluiten ons graag aan bij de oproep die enkele weken geleden door de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland is gedaan. Het systeem moet passend zijn voor mensen, mensen moeten zich niet aanpassen aan het systeem. Kan de staatssecretaris aangeven hoe het staat met het uitwerken van het afwegingskader voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand? Kan de staatssecretaris een reactie geven op deze mooie oproep?

We zien mooie stappen gezet worden. De huidige actie voor een dementievriendelijke samenleving is daarvan een voorbeeld. Kunnen we dit ook voor andere doelgroepen? Zodat algemene toegankelijkheid normaal wordt? Zodat een ieder gewaardeerd wordt in onze samenleving? En het zal de Rotterdammer in deze staatssecretaris aanspreken, de PvdA wil geen woorden maar daden.

Voorzitter,

de PvdA wil nog voor een specifieke groep de aandacht vragen. Voor mensen met de ziekte van Huntington. Deze afschuwelijke erfelijke ziekte veroorzaakt voor veel mensen, patiënten, gendragers en hun naasten, jaren lang angst en leed. We hebben vernomen dat het onderzoek naar de ziekte van Huntington zo goed als stil is komen te liggen door onvoldoende financiering. Fondsenwerving komt helaas nog niet goed van de grond, juist terwijl wetenschappelijke ontwikkelingen nu zo veelbelovend zijn. Met een relatief klein bedrag kan een enorme stap gezet worden en het is zo jammer dat zoiets niet te regelen valt. Kan de minister toezeggen dat zij zo snel mogelijk inventariseert welke mogelijkheden voor een krachtige impuls voor dit onderzoek er zijn. Is het bijvoorbeeld een mogelijkheid om het benodigde budget binnen Topcare te oormerken? Wanneer kan de kamer hierover uitsluitel van de minister krijgen?

Langer leven is iets anders dan oud worden. Langer leven vraagt om een andere samenleving. Een samenleving die is voorbereid, die is aangepast, die is toegerust, die langer leven omarmt. Langer leven in een samenleving die verschillen omarmt, die geen onnodige drempels opwerpt en de zekerheid biedt dat als je zorg nodig hebt die er ook is. De Partij van de Arbeid zal blijven werken aan een rechtvaardige samenleving, waarin voor iedereen plek is. Jong en oud of langerlevend, ziek en gezond, met een beperking en zonder beperking.